

רמב"ם פ"ב מהלכות מגילה

זבחית דף לג

עניין: הכל בכתב

ילקוט שמעוני דברי הימים

תתפא. רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר"י (אגדת שמואל) מגלת בית המקדש מסרה הקב"ה בעמידה, הה"ד (דברים ה כח) ואתה פה עמוד עמדי, משה מסרה ליהושע בעמידה שנאמר (שם לא יד) קרא את יהושע והתיצבו, עמד יהושע ומסרה לזקנים בעמידה שנאמר (יהושע כד א) ויאסוף יהושע את כל זקני ישראל ויתיצבו לפני האלהים, עמדו זקנים ומסרוה לנביאים בעמידה, עמדו נביאים ומסרוה לדוד בעמידה, ולית לן קראי, עמד דוד ומסרה לשלמה בנו בעמידה שנאמר (תהלים מא יא) ואתה ה' חנני והקימי ואשלמה להם, ואומר הכל בכתב מלמד שניתנה תורה לידרש. מיד ה' מלמד שניתנה במסורת, עלי השכיל מלמד שניתנה ברוח הקודש.

חידושי הגר"י דברי הימים

בי"קום דברי הימים (רמז תתפ"א). איתא מגילת בית המקדש מסרה הקב"ה בעמידה הה"ד ואתה פה עמוד עמדי, משה מסרה ליהושע בעמידה וכו' יהושע מסרה לזקנים, וזקנים להנביאים. ונביאים מסרוה לדוד בעמידה, עמד דוד ומסרה לשלמה בנו בעמידה שנא' וכו', ואומר הכל בכתב מלמד שניתנה תורה לידרש, מיד ה' מלמד שניתנה במסורת, עלי השכיל מלמד שניתנה ברוח הקודש, ע"כ. והנה רישא דהילקוט מיירי בענין בית המקדש, וסיפא דהילקוט מיירי לגבי תורה שניתנה לידרש, וצריך עיון בזה. ונראה לבאר על פי מה שכתב הרמב"ם (מגילה פ"ב ה"ח) כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידים ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר והוא הדין קיימת כחמשה חומשי תורה, וכהלכות של תורה שבע"פ שאינן בטלים לעולם וכו'. והנה דין הכל בכתב הלא מספרי הנביאים הוא, ואם כן ס"ד דכמו דספרי הנביאים בטלים, הכי נמי בטל דין הכל בכתב, וזהו מה דאמר גבי הכל בכתב שניתנה תורה להדרש, היינו דאע"פ דספרי הנביאים בטלים, מכל מקום הכל בכתב נשאר מהלכות תורה שאינם במלים, והכל בכתב בבית שלישי יהיה קיים כדין הכל בכתב בבית ראשון ושני, וכפי הכל בכתב שיהיה בבית השלישי.

מהר"ל דרך חיים אבות פ"ה מ"כ

ויותר מזה דאמרין בבבא בתרא בפ"ק (ד', א') על הורדוס שכבה אורו של עולם שהרג את החכמים וכבה אורה של תורה ילך ויתעסק באורו של עולם הוא בית המקדש שנקרא אורו של עולם כדאיתא התם, ולמה נקראו אלו שנים אורו של עולם כי אלו שניהם הם עיקר מציאות העולם, כמו שהחושך הוא העדר המציאות כמו שביארנו פעמים הרבה דבר זה למעלה שנקרא חושך מלשון ואחשוך גם אנכי אותך מחטוא לי ולא חשכת את בנך את יחידך שהוא לשון העדר, ולפיכך אלו שנים דהיינו בית המקדש והתורה ענין אחד שתי מדרגות זו על זו. ולפיכך כאשר האדם מתעסק באורו של עולם הוא בית המקדש והתורה נצול מחושך של גיהנם כמו שאמרו במדרש, כי המתעסק בעיקר מציאות העולם נצול מן העדר המציאות הוא הגיהנם. ולפיכך אחר שאמר עז פנים

ועל ידי בית המקדש שהוא בארץ ישראל ועל ידי התורה שמגיע עד עולם העליון יש לעולם סולם עומד בארץ ומגיע למעלה מן השמים, לכך אמר כאשר ישראל מתעסקים במקדש ובתורה ינצלו מן הגיהנם. ודבר זה תוכל להבין מן הדברים שביארנו לך כי כאשר הוא מתעסק באלו שנים הוא מתעסק בדבר שהוא עיקר, כי בית המקדש והתורה הם כנגד הלב ומוח שהם עיקר האדם כך אלו שנים עיקר בעולם, ובשביל זה ניצול מן הגיהנם שאין הגיהנם רק ששם נאבד האדם ואינו בכלל מציאות כי הוא חשך ואבדון.

ובארנו מדרש זה בספר גבורת ה', ושם פירשנו דבר זה כי בית המקדש והתורה הם עיקר העולם, כי כמו שבאדם הלב והמוח עיקר האדם, הלב שממנו החיות והמוח ששם השכל וכך בכלל העולם יש בהם בית המקדש והתורה שהם עיקר העולם. שכמו שכל האיברים מקבלים החיות מן הלב אשר הוא באמצע גוף האדם, והלב מקבל פרנסה תחלה ואח"כ ממנו מקבלים שאר איברים שהלב שולח פרנסה לכל האברים, וכן כל העולם שותה מתמציית ארץ ישראל כי ארץ ישראל שותה תחלה ובית המקדש הוא עיקר ארץ ישראל ובאמצע ארץ ישראל. וכמו שהמוח שם שכל האדם כך התורה שכל העולם. ולפיכך בית המקדש והתורה צמודים יחדיו, מפני כי בית המקדש קדושת העולם הזה והתורה מתעלה עד למעלה.